

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2020 m. lapkričio 19 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Sąjungos pilietybė – SESV 21 straipsnis – Teisė laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje – Baudžiamoji veika, kurią konkrečiai sudaro tarptautinis nepilnamečių grobimas – Apribojimas – Pateisinimas – Vaiko apsauga – Proporcingumas“

Byloje C-454/19

dėl *Amtsgericht Heilbronn* (Heilbrono apylinkės teismas, Vokietija) 2019 m. birželio 11 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2019 m. birželio 14 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą baudžiamojoje byloje prieš

ZW,

dalyvaujant

Staatsanwaltschaft Heilbronn,

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurią sudaro kolegijos pirmininkas M. Vilaras, teisėjai N. Piçarra, D. Šváby, S. Rodin ir K. Jürimäe (pranešėja),

generalinis advokatas G. Hogan,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- ZW, atstovaujamos *Rechtsanwalt* M. Ehninger,
- Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos J. Möller, M. Hellmann, U. Bartl ir D. Klebs,
- Europos Komisijos, atstovaujamos E. Montaguti ir M. Wilderspin,

susipažinęs su 2020 m. birželio 4 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

* Proceso kalba: vokiečių.

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl SESV 21 straipsnio ir 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančios direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB (OL L 158, 2004, p. 77; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 46), išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant baudžiamąją bylą, iškeltą ZW už nepilnamečio pagrobimą.

Teisinis pagrindas

1980 m. Hagos konvencija

- 3 1980 m. spalio 25 d. Hagoje sudarytos Konvencijos dėl tarptautinio vaikų grobimo civilinių aspektų (toliau – 1980 m. Hagos konvencija) vienas iš tikslų, remiantis jos 1 straipsnio a punktu, yra „užtikrinti, kad neteisėtai į bet kurią Susitariančiąją Valstybę išvežti ar jose laikomi vaikai būtų greitai grąžinti“.
- 4 Šios konvencijos 12 ir 13 straipsniuose numatytos nuostatos, taikytinos vaiko neteisėto išvežimo ar negrąžinimo atveju ir skirtos užtikrinti, kad vaikas būtų nedelsiant grąžintas.
- 5 1980 m. Hagos konvencija įsigaliojo 1983 m. gruodžio 1 d. Visos Europos Sąjungos valstybės narės yra jos susitariančiosios šalys.

Sąjungos teisė

- 6 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000 (OL L 338, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 243), 2, 17 ir 21 konstatuojamosiose dalyse nustatyta:

„(2) Europos Sąjungos Vadovų Taryba Tamperėje patvirtino teismo sprendimų savitarpio pripažinimo principą kaip kertinį akmenį kuriant tikrą teisminę erdvę, o lankymo teises nustatė kaip prioritetą.

<...>

- (17) Vaiko neteisėto išvežimo ar negrąžinimo atvejais, vaiko grąžinimas turėtų būti užtikrinamas nedelsiant ir šiuo tikslu turėtų ir toliau būti taikoma [1980 m.] Hagos konvencija, papildoma šio reglamento, ypač 11 straipsnio, nuostatomis. Valstybės narės, į kurią arba kurioje vaikas buvo neteisėtai išvežtas ar negrąžintas, teismai turėtų galėti pasipriešinti jo grąžinimui konkrečiais tinkamai pateisinamais atvejais. Tačiau toks sprendimas galėtų būti pakeičiamas paskesniu vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos iki neteisėto išvežimo ar negrąžinimo valstybės narės teismo sprendimu. Jei tas sprendimas numatytų vaiko grąžinimą, grąžinimas turėtų įvykti be jokios specialios procedūros, reikalaujamos tam sprendimui pripažinti ir vykdyti valstybėje narėje, į kurią arba kurioje vaikas buvo neteisėtai išvežtas ar negrąžintas [į kurią vaikas buvo neteisėtai išvežtas ar kurioje laikomas].

<...>

(21) Valstybėje narėje atliekamas [priimtų] teismo sprendimų pripažinimas ir vykdymas turėtų būti grindžiamas abipusiu pasitikėjimu, o nepripažinimo pagrindai turėtų būti minimalūs.“

Vokietijos teisė

7 *Strafgesetzbuch* (Baudžiamasis kodeksas) 25 straipsnyje „Nusikalstamos veikos vykdytojo nustatymas“ nurodyta:

„1) Asmuo, nusikalstamą veiką padaręs pats arba pasitelkęs kitą asmenį, atsako kaip vykdytojas.

2) Jei nusikalstama veika buvo padaryta kelių kartu veikusių asmenų, kiekvienas iš jų atsako kaip vykdytojas (bendravykdis).“

8 Baudžiamojo kodekso 235 straipsnio „Neteisėtas vaiko pagrobimas“ 1 ir 2 dalyse nustatyta:

„1) Laisvės atėmimo iki penkerių metų bausme ar bauda baudžiamas asmuo, kuris neteisėtai iš tėvų, vieno iš tėvų, jų prižiūrinčio asmens ar globėjo paima arba negrąžina

1. jaunesnį nei aštuoniolikos metų asmenį naudodamas prievartą, grasindamas padaryti pavojingą veiką arba klasta arba

2. vaiką, su kuriuo jis neturi giminystės ryšio.

2) Taip pat baudžiamas asmuo, kuris

1. vaiką iš tėvų, vieno iš tėvų, prižiūrinčio asmens ar globėjo pagrobia, kad išvežtų į užsienį, arba

2. negrąžina tėvams, vienam iš tėvų, prižiūrinčiam asmeniui ar globėjui į užsienį išvežto ar išvažiavusio vaiko.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

9 Rumunijos pilietė ZW yra AW, Rumunijoje gimusio nepilnamečio vaiko, motina. ZW gyvena atskirai nuo Rumunijoje gyvenančio vaiko tėvo, Rumunijos piliečio. Pagal Rumunijos teisę tėvų valdžia priklauso abiem tėvams.

10 2009 m. ZW įsikūrė Vokietijoje. Vaikas pas ją atvyko vėliau.

11 2013 m. kovo mėn. dėl elgesio sutrikimų vaikas buvo apgyvendintas pagalbos jaunimui institucijoje su tėvų sutikimu.

12 2014 m. lapkričio 14 d. nutartimi *Amtsgericht Heilbronn* (Heilbrono apylinkės teismas, Vokietija) iš vaiko tėvų, be kita ko, atėmė teisę nustatyti vaiko gyvenamąją vietą ir šią teisę suteikė globėjui, kartu jam iš dalies perduodamas tėvų valdžią (vadinamoji „su papildoma apsauga susijusi globa“ (*Ergänzungspflegeschaft*)). Po kelių paeiliui nesėkmingų bandymų įkurdinti vaiką įvairiose globos įstaigose, jis grįžo pas ZW su to globėjo leidimu.

13 2017 m. rugpjūčio 3 d. raštu *Jugendamt der Stadt Heilbronn* (Heilbrono miesto jaunimo reikalų tarnyba) paprašė vėl tėvų valdžią pripažinti vaiko motinai. Vis dėlto dėl neišaiškintų aplinkybių dėl šio prašymo nebuvo imtasi jokių veiksmų.

- 14 2017 m. gruodžio mėn. pradžioje tėvas išvežė vaiką į Rumuniją, kur nuo tada jie abu gyvena. ZW sutiko su šiuo išvežimu, tačiau nenustatyta, ar šis sutikimas buvo duotas tik dėl vieno apsilankymo per 2017 m. Kalėdų laikotarpį, ar dėl ilgalaikio vaiko grįžimo į Rumuniją. Apie šį išvežimą nebuvo iš anksto pranešta nei *Jugendamt Heilbronn* (Heilbrono miesto jaunimo reikalų tarnyba), nei globėjui.
- 15 Kadangi globėjas dėl šio išvežimo pateikė skundą prieš vaiko tėvus, *Amtsgericht Heilbronn* (Heilbrono apylinkės teismas) pradėjo ZW baudžiamąjį persekiojimą dėl vaiko pagrobimo bendrininkaujant, kaip tai suprantama pagal Baudžiamojo kodekso 25 straipsnio 2 dalį ir 235 straipsnio 2 dalies 2 punktą.
- 16 Šiam teismui kyla klausimas dėl Baudžiamojo kodekso 235 straipsnio atitikties Sąjungos teisei. Iš tiesų, pirma, šios nuostatos taikymas gali atrodyti kaip nepateisinamas Sąjungos piliečių judėjimo laisvės apribojimas. Antra, šia nuostata įtvirtinamas skirtingas požiūris į Vokietijos piliečius ir kitų valstybių narių piliečius, kurie vertinami taip pat kaip trečiųjų šalių piliečiai. Šiuo klausimu pažymėtina, kad Baudžiamojo kodekso 235 straipsnio 2 dalies 2 punkte numatytos baudžiamosios atsakomybės už tarptautinį vaikų grobimą taikymo sritis yra platesnė nei šio kodekso 235 straipsnio 1 dalies 1 punkte numatytos baudžiamosios atsakomybės už Vokietijos teritorijoje laikomų vaikų grobimą ir gali labiau paveikti Sąjungos piliečius, kurie yra kitų valstybių narių nei Vokietijos Federacinė Respublika piliečiai.
- 17 Galiausiai minėtam teismui kyla klausimas, ar tuo atveju, jei būtų pripažinta, kad Baudžiamojo kodekso 235 straipsnis neatitinka Sąjungos teisės, jis turėtų netaikyti šios nuostatos pagrindinėje byloje dėl Sąjungos teisės viršenybės.
- 18 Tokiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
- „1. Ar [Sąjungos] pirminės ir (arba) antrinės teisės aktai, šiuo atveju visų pirma [Direktyva 2004/38], atsižvelgiant į plačiai suprantamą Sąjungos piliečių teisę laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, turi būti aiškinami taip, kad ši teisė taip pat apima nacionalinės baudžiamosios teisės nuostatas?
2. Jei į šį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar pagal [Sąjungos] pirminės ir (arba) antrinės teisės aktų aiškinimą draudžiama taikyti nacionalinės baudžiamosios teisės nuostatą, pagal kurią už užsienyje esančio vaiko negrąžinimą globėjui turi būti baudžiama, jei šioje nuostatoje nedaroma skirtumo pagal tai, ar ta užsienio valstybė yra Europos Sąjungos valstybė narė, ar trečioji valstybė?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl priimtinumų

- 19 Vokietijos vyriausybė teigia, kad prejudiciniai klausimai yra nepriimtini, nes nėra reikšmingi siekiant išspręsti pagrindinėje byloje nagrinėjamą ginčą. Šios vyriausybės teigimu, veikos, kuriomis kaltinama ZW, vienintelė kaltinamoji pagrindinėje byloje, visiškai nesusijusios su ZW suteikta teise laisvai judėti, nes ji neišvyko ir net nebandė išvykti iš Vokietijos teritorijos. Darant prielaidą, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo abejonės dėl Baudžiamojo kodekso 235 straipsnio atitikties Sąjungos teisei grindžiamos faktine situacija, suponuojančia, kad ZW persikelia į kitą valstybę narę, tai būtų hipotetiniai argumentai, nesusiję su pagrindine byla.
- 20 Pažymėtina, kad pagal suformuotą jurisprudenciją SESV 267 straipsnyje numatytas procesas yra Teisingumo Teismo ir nacionalinių teismų bendradarbiavimo priemonė, suteikianti Teisingumo Teismui galimybę pateikti nacionaliniams teismams Sąjungos teisės išaiškinimą, būtiną priimti sprendimams tų teismų nagrinėjamosiose bylose (2016 m. rugsėjo 6 d. Sprendimo *Petruhhin*, C-182/15, EU:C:2016:630, 18 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).

- 21 Vykstant tokiam bendradarbiavimui, tik bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas, atsakingas už sprendimo priėmimą, atsižvelgdamas į bylos aplinkybes turi įvertinti tai, ar jo sprendimui priimti būtinas prejudicinis sprendimas, ir Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų svarbą. Todėl iš principo Teisingumo Teismas turi priimti sprendimą tuo atveju, kai pateikiami klausimai susiję su Sąjungos teisės išaiškinimu (2016 m. rugsėjo 6 d. Sprendimo *Petruhhin*, C-182/15, EU:C:2016:630, 19 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 22 Remiantis tuo, darytina išvada, kad nacionalinio teismo pateiktiems klausimams dėl Sąjungos teisės išaiškinimo, atsižvelgiant į jo paties nurodytą teisinį pagrindą ir faktines aplinkybes, kurių tikslumo Teisingumo Teismas neprivalo tikrinti, taikoma svarbos prezumpcija. Teisingumo Teismas gali atmesti nacionalinio teismo pateiktą prašymą, tik jeigu akivaizdu, kad prašomas Sąjungos teisės išaiškinimas visiškai nesusijęs su pagrindinėje byloje nagrinėjamo ginčo aplinkybėmis ar dalyku, jeigu problema hipotetinė arba jeigu Teisingumo Teismas neturi informacijos apie faktines ir teisines aplinkybes, kurios būtinos tam, kad galėtų naudingai atsakyti į jam pateiktus klausimus (2016 m. rugsėjo 6 d. Sprendimo *Petruhhin*, C-182/15, EU:C:2016:630, 20 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 23 Nagrinėjamu atveju, pirma, reikia priminti, kad Sąjungos pilietė, kaip antai valstybės narės pilietė ZW, kuri persikėlė į kitą valstybę narę, pasinaudojo judėjimo laisve, todėl jos situacija patenka į Sąjungos teisės taikymo sritį (šiuo klausimu žr. 2015 m. vasario 26 d. Sprendimo *Martens*, C-359/13, EU:C:2015:118, 22 punktą ir 2018 m. lapkričio 13 d. Sprendimo *Raugevičius*, C-247/17, EU:C:2018:898, 27 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 24 Antra, iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodytos informacijos matyti, ir dėl to nekyla abejonų, kad Baudžiamojo kodekso 235 straipsnio 2 dalies 2 punktą, dėl kurio atitikties Sąjungos teisei abejoja šis teismas, yra dėl ZW, kaip tarptautinio jos vaiko grobimo bendravėdės, pradėto baudžiamojo persekiojimo teisinis pagrindas. Šiuo klausimu, kaip matyti iš šio sprendimo 16 punkto, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas išsamiai paaikšino priežastis, dėl kurių mano, kad atsakymas į prejudicinius klausimus yra būtinas, kad jis galėtų priimti sprendimą pagrindinėje byloje.
- 25 Tokiomis aplinkybėmis nėra akivaizdu, kad prašomas Sąjungos teisės išaiškinimas visiškai nesusijęs su pagrindinės bylos aplinkybėmis ar dalyku. Vadinasi, prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra priimtinas.

Dėl esmės

- 26 Savo prejudiciniais klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Sąjungos teisė turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiama taikyti valstybės narės nuostatą, pagal kurią vienam iš tėvų už tai, kad jis negrąžina kitoje valstybėje narėje esančio savo vaiko paskirtam globėjui, skiriama bausmė, net jei jis nenaudojo prievartos, negrasino padaryti pavojingos veikos arba to nepadare klasta, nors tuo atveju, kai vaikas yra pirmosios valstybės narės teritorijoje, už tą pačią veiką baudžiama tik tada, kai buvo panaudota prievarta, buvo grasinta padaryti pavojingą veiką ar tai padaryta klasta.

Pirminės pastabos

- 27 Kadangi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas kelia klausimą dėl baudžiamosios teisės nuostatos atitikties Sąjungos teisei, reikia priminti, kad nors baudžiamosios teisės ir baudžiamojo proceso teisės normos iš principo priklauso valstybių narių kompetencijai, iš suformuotos jurisprudencijos matyti, kad Sąjungos teisė nustato šios kompetencijos ribas. Iš tiesų nacionalinės baudžiamosios teisės nuostatomis negali būti diskriminuojami asmenys, kuriems pagal Sąjungos teisę suteikiama teisė į vienodą požiūrį, arba ribojamos Sąjungos teisėje garantuojamos pagrindinės laisvės

(šiuo klausimu žr. 1989 m. vasario 2 d. Sprendimo *Cowan*, 186/87, EU:C:1989:47, 19 punktą ir 2019 m. vasario 26 d. Sprendimo *Rimsšēvičs ir EIB / Latvija*, C-202/18 ir C-238/18, EU:C:2019:139, 57 punktą). Kai tokia nuostata nesuderinama su vienodo požiūrio principu arba viena iš Sąjungos teisės garantuojamų pagrindinių laisvių, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, įpareigotas pagal savo kompetenciją taikyti Sąjungos teisės nuostatas ir užtikrinti visišką jų veiksmingumą, turi jos netaikyti (šiuo klausimu žr. 2011 m. balandžio 28 d. Sprendimo *El Dridi*, C-61/11 PPU, EU:C:2011:268, 61 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

- 28 Be to, kadangi savo klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo išaiškinti Sąjungos teisę, tačiau nenurodo konkrečių nuostatų, reikia pažymėti, kad pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją SESV 21 straipsnyje įtvirtinta ne tik teisė laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje, bet ir bet kokios diskriminacijos dėl pilietybės draudimas (šiuo klausimu žr. 2017 m. birželio 8 d. Sprendimo *Freitag*, C-541/15, EU:C:2017:432, 31 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 29 Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimus reikia nagrinėti atsižvelgiant tik į šią nuostatą.

Dėl Sąjungos piliečių judėjimo laisvės apribojimo buvimo

- 30 Reikia priminti, kad valstybės narės teisės nuostatos, dėl kurių tam tikri tos valstybės narės piliečiai atsiduria mažiau palankioje situacijoje tik todėl, kad pasinaudojo teise laisvai judėti ir apsigyventi kitoje valstybėje narėje, yra SESV 21 straipsnio 1 dalyje kiekvienam Sąjungos piliečiui pripažintų laisvių apribojimas (šiuo klausimu žr. 2008 m. spalio 14 d. Sprendimo *Grunkin ir Paul*, C-353/06, EU:C:2008:559, 21 punktą; 2015 m. vasario 26 d. Sprendimo *Martens*, C-359/13, EU:C:2015:118, 25 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją ir 2017 m. birželio 8 d. Sprendimo *Freitag*, C-541/15, EU:C:2017:432, 35 punktą).
- 31 Nagrinėjamu atveju Baudžiamojo kodekso 235 straipsnio 1 dalies 1 punkte numatyta, kad gali būti skirta laisvės atėmimo bausmė iki penkerių metų arba bauda asmeniui, kuris naudodamas prievartą, grasindamas padaryti pavojingą veiką arba klasta pagrobia jaunesnį nei 18 metų asmenį ar jo negrąžina tėvams, vienam iš tėvų, prižiūrinčiam asmeniui ar globėjui, o šio straipsnio 2 dalies 2 punkte nustatyta, kad tokia pati bausmė skiriama asmeniui, kuris negrąžina tėvams, vienam iš tėvų, prižiūrinčiam asmeniui ar globėjui į užsienį išvežto ar išvažiavusio vaiko.
- 32 Remiantis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo paaiškinimais, iš Baudžiamojo kodekso 235 straipsnio išplaukia, kad vienam iš tėvų vien už tai, jog jis negrąžina savo vaiko globėjui, kuriam suteikta teisė nustatyti vaiko gyvenamąją vietą, pagal šio straipsnio 2 dalies 2 punktą skiriama bausmė, kai jis laiko vaiką kitoje Sąjungos valstybėje narėje, taip pat jis būtų baudžiamas ir tuo atveju, jei vaiką laikytų trečiojoje šalyje, net jei nebuvo panaudota prievarta, grasinta padaryti pavojingą veiką arba tai nebuvo padaryta klasta. Tačiau tuo atveju, kai vaikas laikomas Vokietijos teritorijoje, pagal minėto straipsnio 1 dalies 1 punktą už vaiko negrąžinimą globėjui baudžiama tik tada, kai buvo panaudota prievarta, grasinta padaryti pavojingą veiką arba tai padaryta klasta.
- 33 Taigi Baudžiamojo kodekso 235 straipsnyje daromas skirtumas tarp to, ar vienas iš tėvų laiko vaiką Vokietijos teritorijoje, ar už jos ribų, įskaitant kitą Sąjungos valstybę narę. Šis skirtumas pagrįstas vien tuo, kad vaikas išvežtas iš Vokietijos teritorijos į kitos Sąjungos valstybės narės teritoriją.
- 34 Baudžiamojo kodekso 235 straipsnio 2 dalies 2 punkte, kiek jis susijęs su atveju, kai vaikas laikomas ne Vokietijos Federacinėje Respublikoje, o kitoje valstybėje narėje, numatyta konkreti baudžiamoji veika iš esmės turi poveikį Sąjungos piliečiams, kurie yra kitų valstybių narių piliečiai, pasinaudoję laisvo

judėjimo ir buvimo šalyje laisve ir apsigyvenę Vokietijoje. Iš tiesų šie piliečiai dažniau nei Vokietijos piliečiai gali išvežti arba išsiųsti savo vaiką į kitą valstybę narę ir ten laikyti, ypač į savo kilmės valstybę narę, be kita ko, tada, kai patys grįžta į pastarąją valstybę.

- 35 Tuo remiantis darytina išvada, kad, kaip savo išvados 27 punkte iš esmės pažymėjo generalinis advokatas, Baudžiamojo kodekso 235 straipsnio 2 dalies 2 punkte įtvirtintas skirtingas požiūris, kuris gali paveikti, t. y. apriboti, Sąjungos piliečių judėjimo laisvę, kaip tai suprantama pagal SESV 21 straipsnį.

Dėl apribojimo pateisinimo

- 36 Pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją Sąjungos piliečių laisvo judėjimo apribojimas, kuris, kaip pagrindinėje byloje, nepriklauso nuo atitinkamų asmenų pilietybės, gali būti pateisinamas, jeigu jis pagrįstas objektyviais bendrojo intereso pagrindais ir yra proporcingas nagrinėjamu nacionalinės teisės aktu siekiamam teisėtam tikslui. Priemonė yra proporcinga, jei, būdama tinkama siekiamam tikslui įgyvendinti, neviršija to, kas būtina jam pasiekti (2018 m. birželio 5 d. Sprendimo *Coman ir kt.*, C-673/16, EU:C:2018:385, 41 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija ir 2018 m. liepos 25 d. Sprendimo *A (Pagalba neįgaliam asmeniui)*, C-679/16, EU:C:2018:601, 67 punktas).
- 37 Šiuo atveju Teisingumo Teismui pateiktose rašytinėse pastabose Vokietijos vyriausybė nurodė, kad Baudžiamojo kodekso 235 straipsnio 2 dalies 2 punkte numatyta konkreti baudžiamoji veika skirta apsaugoti teisę į tėvų valdžią ir vaiko teises, taip pat užkirsti kelią tarptautiniam vaikų grobimui ir kovoti su juo, atsižvelgiant į praktinius sunkumus grąžinant užsienyje laikomą vaiką, taip pat tais atvejais, kai jis yra kitoje valstybėje narėje.
- 38 Konkrečiai kalbant, iš su Baudžiamojo kodekso 235 straipsniu susijusių motyvų, į kuriuos ši vyriausybė daro nuorodą, matyti, kad ši nusikalstama veika buvo įtraukta dėl sunkumų kitoje valstybėje įvykdyti Vokietijos teismo sprendimą dėl vaiko globos ir dėl bet kokio tarptautinio pagrobimo vertinimo kaip sunkaus nusikaltimo, ypač kai vaikas buvo išvežtas į kitokios kultūros valstybę (*Staat eines anderen Kulturkreises*) ir jo neįmanoma nedelsiant grąžinti.
- 39 Taigi manytina, kad šie motyvai neatsiejamai susiję su vaiko ir jo pagrindinių teisių apsauga.
- 40 Pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją vaiko apsauga yra teisėtas interesas, iš principo galintis pateisinti SESV garantuojamos pagrindinės laisvės apribojimą (šiuo klausimu žr. 2008 m. vasario 14 d. Sprendimo *Dynamic Medien*, C-244/06, EU:C:2008:85, 42 punktą). Tas pats pasakytina ir dėl vaiko pagrindinių teisių, įtvirtintų Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 24 straipsnyje, apsaugos.
- 41 Taigi Vokietijos vyriausybės nurodyti motyvai patenka į objektyvius bendrojo intereso pagrindus, kaip tai suprantama pagal šio sprendimo 36 punkte primintą jurisprudenciją.
- 42 Iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad nebūtina, jog siekiant apsaugoti vaiko teises valstybės narės nustatytos priemonės atitiktų koncepciją, kuriai pritaria visos valstybės narės, kiek tai susiję su šios apsaugos lygiu ir būdais. Kadangi ši koncepcija valstybėse narėse gali skirtis dėl moralės ar kultūros aspektų, valstybėms narėms reikia pripažinti tam tikrą diskreciją. Tiesa, kad, nesant suderintų nuostatų Sąjungos lygiu, valstybės narės privalo įvertinti, kokios apimties aptariamo intereso apsaugą ketina užtikrinti, tačiau ši diskrecija turi būti įgyvendinama paisant iš Sąjungos teisės kylančių pareigų ir šio sprendimo 36 punkte primintų reikalavimų (šiuo klausimu žr. 2008 m. vasario 14 d. Sprendimo *Dynamic Medien*, C-244/06, EU:C:2008:85, 44–46 punktus).

- 43 Šiuo atžvilgiu baudžiant už tarptautinį vaiko grobimą, įskaitant atvejus, kai tai padaro vienas iš tėvų, dėl atgrasomojo bausmės poveikio iš principo galima užtikrinti vaikų apsaugą nuo tokio grobimo ir jų teises. Be to, taikant tokią bausmę numatančią nuostatą siekiama kovoti su tokiu grobimu siekiant apsaugoti vaikus.
- 44 Vis dėlto tokia bausmė neturi viršyti to, kas būtina ja siekiamam teisėtam tikslui pasiekti.
- 45 Su sąlyga, kad tai patikrins prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atrodo, jog Vokietijos teisės aktų leidėjas mano, kad siekiant apsaugoti vaiką nuo pagrobimo rizikos ir jo teises nereikalaujama, kad vaiką pagrobusio vieno iš tėvų veika iš principo ir visais atvejais būtų baudžiama pagal baudžiamąją teisę. Iš tiesų, nors už tarptautinį vaiko pagrobimą, kurį atlieka vienas iš tėvų, visais atvejais baudžiama pagal Baudžiamojo kodekso 235 straipsnio 2 dalies 2 punktą, kitaip yra tuo atveju, kai vaiką pagrobė vienas iš tėvų ir jis laikomas Vokietijos teritorijoje, nes pagal Baudžiamojo kodekso 235 straipsnio 1 dalies 1 punktą už tokią veiką bausmė skiriama tik tuo atveju, kai buvo panaudota prievarta, grasinta padaryti pavojingą veiką arba tai padaryta klasta.
- 46 Žinoma, iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, kad Baudžiamojo kodekso 235 straipsnio 2 dalies 2 punkte numatyta konkrečiai nusikalstama veika ir šioje nuostatoje įtvirtintas didesnis vaiko apsaugos lygis yra pagrįsti argumentu, jog, išvežus vaiką iš Vokietijos teritorijos, tiek jo grąžinimas į šią teritoriją globos teisių turėtojui, tiek Vokietijos teismo sprendimų pripažinimas keltų praktinių sunkumų.
- 47 Vis dėlto reikia konstatuoti, kad kai už baudžiamąją veiką, kurią sudaro vien tai, kad kitoje valstybėje narėje laikomo vaiko vienas iš tėvų negrąžina jo kitam iš tėvų ar vienas iš tėvų arba abu tėvai negrąžina vaiko prižiūrinčiam asmeniui ar globėjui, baudžiama net tuo atveju, kai nebuvo panaudota prievarta, grasinta padaryti pavojingą veiką arba tai nebuvo padaryta klasta, viršijama tai, kas būtina siekiamam tikslui pasiekti, jeigu dėl vaiko laikymo atitinkamos valstybės narės teritorijoje gresia bausmė tik tuo atveju, kai buvo panaudota prievarta, grasinta padaryti pavojingą veiką arba tai buvo padaryta klasta.
- 48 Argumentai, iš esmės grindžiami prielaida, kad neįmanoma ar pernelyg sudėtinga pasiekti, kad teismo sprendimas dėl vaiko globos būtų pripažintas kitoje valstybėje narėje, o tarptautinio vaiko grobimo atveju – jis nedelsiant grąžintas, reiškia, kad valstybės narės prilyginamos trečiosioms valstybėms, o tai pažeidžia Reglamento Nr. 2201/2003 nuostatas ir nesuderinama su jo esme.
- 49 Šis reglamentas, kaip matyti iš jo 2 ir 21 konstatuojamųjų dalių, grindžiamas teismo sprendimų tarpusavio pripažinimo principu, kertiniu akmeniu kuriant tikrą teisminę erdvę, taip pat tarpusavio pasitikėjimo principu. Pagal suformuotą jurisprudenciją pastarasis principas įpareigoja kiekvieną valstybę narę, išskyrus atvejus, kai yra išimtinių aplinkybių, preziumuoti, kad visos kitos valstybės narės paiso Sąjungos teisės ir konkrečiai šioje teisėje įtvirtintų pagrindinių teisių (šiuo klausimu žr. 2014 m. gruodžio 18 d. Nuomonės 2/13, EU:C:2014:2454, 191 punktą ir 2018 m. liepos 25 d. Sprendimo *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)*, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 36 punktą).
- 50 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pateiktus klausimus reikia atsakyti, kad SESV 21 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį draudžiama taikyti valstybės narės teisės nuostatą, pagal kurią vienam iš tėvų už tai, kad jis negrąžina kitoje valstybėje narėje esančio savo vaiko paskirtam globėjui, gali būti skirta bausmė, net jei jis nenaudojo prievartos, negrasino padaryti pavojingos veikos arba to nepadare klasta, nors tuo atveju, kai vaikas yra pirmosios valstybės narės teritorijoje, už tą pačią veiką baudžiama tik tada, kai buvo panaudota prievarta, grasinta padaryti pavojingą veiką ar tai padaryta klasta.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 51 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

SESV 21 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį draudžiama taikyti valstybės narės teisės nuostatą, pagal kurią vienam iš tėvų už tai, kad jis negrąžina kitoje valstybėje narėje esančio savo vaiko paskirtam globėjui, gali būti skirta bausmė, net jei jis nenaudojo prievartos, negrasino padaryti pavojingos veikos arba to nepadarė klaida, nors tuo atveju, kai vaikas yra pirmosios valstybės narės teritorijoje, už tą pačią veiką baudžiama tik tada, kai buvo panaudota prievarta, grasinta padaryti pavojingą veiką ar tai padaryta klaida.

Parašai.